

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 14/2022 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Toimenpideoite TPA 5/2020 vp Kaisa Juuso ps ym. Toimenpideoite puhelinmyyntiä koskevan lainkohdan muuttamisesta
- Toimenpideoite TPA 8/2022 vp Mia Laiho kok Toimenpideoite puhelinmyynnin yhteydessä vaadittavasta kirjallisesta vahvistuksesta ja haavoittuvassa asemassa olevien erityisestä huomioimisesta

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- lakivaliokunta LaVL 8/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo, Vanhusasiavaltuutetun toimisto
- yleinen edunvalvoja Sakari Päiviö, Helsingin edunvalvontatoimisto
- tutkimusjohtaja Päivi Timonen, Kuluttajatutkimuskeskus
- erityisasiantuntija Kristiina Vainio, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- lakimies Rami Peltosaari, Elisa Oyj
- toimitusjohtaja Juha Antikainen, LähiTapiola-ryhmä Oy
- johtaja Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland Oy
- asiantuntija Juho Mäki-Lohiluoma, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

- lakimies Saara Naukkarinen, Energiateollisuus ry
- johtava lakimies Satu Wennberg, Finanssiala ry
- johtava asiantuntija Ilari Kallio, Kaupan liitto ry
- lakimies Raisa Harju, Keskuskauppakamari
- pääsihteeri Juha Beurling-Pomoell, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- lakimies Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- toimialajohtaja Mikko Hoikka, Medialiitto ry
- toiminnanjohtaja Katariina Suomu, Muistiliitto ry
- toimitusjohtaja Jari Perko, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry
- asiantuntija Karoliina Katila, Suomen Yrittäjät ry
- toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- toiminnanjohtaja Anni Lausvaara, Vanhustyön keskusliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- DNA Oy
- Sanoma Media Finland Oy
- Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- Paikallisvoima ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Digi- ja väestötietovirasto

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia, sähkömarkkinalakia, maakaasumarkkinalakia sekä kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin kuluttajansuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan parantamista ja nykyai-kaistamista koskeva niin kutsuttu Omnibus-direktiivi sekä toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjaus puhelin- ja kotimyyntin rajoittamisesta ja sääntelyn tiu- kentamisesta kuluttajan suojaksi. Kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulos- äännöksen muutoksella pantaisiin puolestaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston di- rektiivi digitaalisesta sisällöstä ja digitaalisista palveluista siltä osin kuin direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on sovellettava tietyiltä osin myös ennen 1.1.2022 tehtyihin sopimuksiin.

Ehdotuksen mukaan kuluttajansuojalain kohtuuttomia sopimusehtoja sekä kotimyyntiä ja etä- myyntiä koskevien lukujen säännöksiä sovellettaisiin myös sellaisiin kulutushyödykkeitä koske- viin sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja luovuttaa elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja. Lisäk- si lain markkinointia ja menettelytapoja koskevan luvun säännökset koskisivat kulutushyödyk- keiden markkinointia myös silloin, kun elinkeinonharjoittajan tarkoituksena on, että kuluttaja luovuttaa henkilötietoja. Sääntely olisi osittain direktiiviin perustuvaa ja osittain kansallista.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Omnibus-direktiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin tehtäisiin erinäisiä muutoksia ja täydennyksiä, jotka koskevat markkinoinnissa annettavia tietoja sekä elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä. Kuluttajansuojalakiin lisättäisiin myös säännökset elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista kuluttajan peruuttaessa digitaalista sisältöä tai palvelua koskevan sopimuksen. Direktiivin täytäntöön panemiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännökset kuluttajan oikeudesta hinnanalennukseen ja vahingonkorvaukseen, kun elinkeinonharjoittaja on rikkonut tai laiminlyönyt noudattaa eräitä kuluttajansuojalain säännöksiä sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteessa.

Kotimyyntiin liittyvien ongelmien vähentämiseksi esityksessä ehdotetaan muun muassa hyödynnettäväksi Omnibus-direktiivin optiota, jonka mukaan peruuttamisoikeus voidaan laajentaa koskemaan tilanteita, joissa sopimus on tehty elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä. Ehdotuksen mukaan kuluttajalla olisi tällaisissa tapauksissa peruuttamisoikeus myös silloin, kun sopimus koskee tavaraa, joka valmistetaan kuluttajan vaatimusten mukaisesti.

Puhelinmyyntisääntelyn tiukentamiseksi esityksessä ehdotetaan kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönottoa puhelinmyynnissä. Ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajan olisi puhelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kuluttajalle pysyväällä tavalla. Jos kuluttaja ei puhelinkeskustelun jälkeen pysyväällä tavalla hyväksy elinkeinonharjoittajan toimittamaa tarjousta, sopimus ei sitoisi kuluttajaa. Vahvistusmenettelyn käytön laiminlyönnistä voitaisiin määrätä elinkeinonharjoittajalle seuraamusmaksu. Puhelinmyyntisääntely olisi kansallista.

Kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain säännöksiä seuraamusmaksusta ehdotetaan täydennettäväksi myös Omnibus-direktiivin säännösten täytäntöön panemiseksi. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä tietyin edellytyksin myös, jos elinkeinonharjoittaja jatkaa tuomioistuimen tai kuluttaja-asiamiehen kieltämän sopimattoman menettelyn tai kohtuuttoman sopimusehdon käyttämistä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 28.5.2022, jolloin Omnibus-direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavia säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan. Kirjallista vahvistusmenettelyä koskevien säännösten on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan vasta 1.12.2022 lukien.

Toimenpidealoitteet

TPA 5/2020 vp

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin saattaakseen EU:n kuluttajaoikeusdirektiivin 2011/83/EU artiklan 8 kohdan 6 osaksi Suomen kansallista kuluttajalainsäädäntöä siten, että puhelimitse tehdyt etäsopimukset tulevat oikeudellisesti kuluttajaa velvoittaviksi vasta, kun elinkeinonharjoittaja on vahvistanut tarjouksen kuluttajalle ja kuluttaja allekirjoittaa tarjouksen tai lähettää kirjallisen tai sähköisesti allekirjoitetun hyväksyntänsä, jolloin hän tulee sidotuksi sopimukseen.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

TPA 8/2022 vp

Toimenpidealoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin puhelinmyynnin yhteydessä vaadittavasta kirjallisesta vahvistuksesta ja haavoittuvassa asemassa olevien erityisestä huomioimisesta.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen lähtökohdat

Esityksen tavoitteena on Euroopan unionin kuluttajansuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan parantamiseksi ja nykyaikaistamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/2161 (nk. Omnibus-direktiivi) kansallinen täytäntöönpano. Lisäksi hallituksen esityksellä toteutetaan Marinin hallitusohjelman kirjaus siitä, että puhelin- ja kotimyyntiä rajoitetaan ja säädellään tiukemmin kuluttajan suojaksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Omnibus-direktiivin täytäntöönpano

Direktiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ehdotetaan muutoksia ja täydennyksiä, jotka koskevat markkinoinnissa annettavia tietoja sekä elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä. Lakiin ehdotetaan lisättäviksi myös säännökset kuluttajan oikeudesta hinnanalennukseen ja vahingonkorvaukseen, kun elinkeinonharjoittaja on rikkonut tai laiminlyönyt noudattaa eräitä kuluttajansuojalain säännöksiä sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteessa. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista kuluttajan peruuttaessa digitaalista sisältöä tai palvelua koskevan sopimuksen.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 11 §:ää hinnanalennusilmoituksista ehdotetaan muutettavaksi. Säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi ainoastaan tavaroihin, kun voimassa olevaa pykälää sovelletaan yleisesti kulutushyödykkeisiin. Ehdotetun säännöksen mukaan markkinoitaessa tavaraa alennuksella tai alennettuun hintaan on markkinoinnissa ilmoitettava myös alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana. Säännöstä ei ehdotuksen mukaan sovelleta nopeasti pilaantuviin elintarvikkeisiin.

Valiokunta toteaa, että hinnanalennusilmoituksia koskeva säännös perustuu Omnibus-direktiivin 2 artiklan 1 kohtaan, ja liikkumavara kansallisen säännöksen muotoilussa on kapea.

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille kritiikkiä direktiiviin perustuvien säännösten suunnittelusta voimaantuloaikataulusta ja siitä, että kansallisen täytäntöönpanon viivästymisen vuoksi yrityksille jää liian lyhyt aika sopeutua lakimuutoksiin. Uusi lainsäädäntö edellyttää yrityksissä so-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

peutustoimia, ja muutosten toteuttamiseen voidaan varautua ennakolta vain rajoitetusti. Tarvittavia sopeutumistoimia ovat mm. tuotteiden hinnoittelusta ja alennus- ja tarjouskampanjoista huolehtivan henkilökunnan kouluttaminen uusiin vaatimuksiin sekä kassa- tai muiden tietoteknisten järjestelmien päivitykset.

Valiokunta pitää säännöksen voimaantuloaikatauluun liittyvää kritiikkiä perusteltuna. Hallituksen esityksen mukaisesti toteutuessaan säännöksen lopullinen sanamuoto varmistuu vasta lakien vahvistamisen yhteydessä ja todennäköisesti melko lähellä lain voimaantuloajankohtaa.

Aikataulun tiukkuus johtuu siitä, että Omnibus-direktiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelu on viivästynyt. Direktiivin mukainen määräaika kansallisen lainsäädännön voimaan saattamiselle on ollut 28.11.2021, ja säännöksiä olisi tullut soveltaa 28.5.2022 lukien. Direktiivi on näin ollen sisältänyt kuuden kuukauden siirtymäajan elinkeinonharjoittajien toiminnan sopeuttamiseksi uusiin säännöksiin.

Talousvaliokunta katsoo, ettei säännösten nopeaa voimaantuloa ilman minkäänlaista siirtymäaikaa voida pitää sääntelyn ennakoitavuuden näkökulmasta hyväksyttävänä. Valiokunta pitää perusteltuna, että elinkeinonharjoittajille turvataan direktiivissä tarkoitettu puolen vuoden siirtymäaika kansallisen täytäntöönpanon valmistelun viivästyisestä huolimatta. Näin ollen valiokunta ehdottaa direktiiviin perustuvien säännösten voimaantulon ajankohdaksi 1.1.2023.

Kotimyynti

Kotimyyntiin liittyvien ongelmien vähentämiseksi esityksessä ehdotetaan hyödynnettäväksi Omnibus-direktiivin optiota, jonka mukaan peruuttamisoikeus voidaan laajentaa koskemaan tilanteita, joissa sopimus on tehty elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä. Ehdotuksen mukaan kuluttajalla on tällaisissa tapauksissa peruuttamisoikeus myös silloin, kun palvelu on kokonaan suoritettu tai kun sopimus koskee tavaraa, joka valmistetaan kuluttajan vaatimusten mukaisesti.

Valiokunta kannattaa kotimyyntiä koskevan sääntelyn tiukentamista. Saadun selvityksen mukaan kotimyyntissä ongelmia ovat aiheuttaneet erityisesti remonttisopimukset, jotka usein sisältävät paitsi mittatilaustavaroita myös esimerkiksi asennuspalvelun. Kuluttajille tarjottavat remonttisopimukset voivat olla taloudelliselta arvoltaan hyvinkin huomattavia, ja niihin liittyvät painostavat myyntimenettelyt ovat usein kohdistuneet ikääntyneisiin ja muihin haavoittuvassa asemassa oleviin kuluttajiin.

Kuluttajansuojalain 6 luvun 19 §:ssä säädetään, että jos muuta kuin digitaalista sisältöä koskevan palvelun suorittaminen on aloitettu ennen peruuttamisajan päättymistä, kuluttajan on peruuttamistapauksessa maksettava peruuttamisilmoituksen tekemiseen mennessä sopimuksen täyttämiseksi tehdystä suorituksesta elinkeinonharjoittajalle kohtuullinen korvaus edellyttäen, että elinkeinonharjoittaja on täyttänyt tietyt lain mukaiset ennakkotiedonantovelvoitteensa ja että kuluttaja on nimenomaisesti pyytänyt suoritusta aloitettavaksi jo peruutusaikana. Kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajan oikeus saada korvaus tekemästään suorituksesta mainituilla edellytyksillä, ei ehdotetun sääntelyn voida katsoa olevan elinkeinonharjoittajan näkökulmasta kohtuuton.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Talousvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksestä ei ilmene riittävän selkeästi, miten ehdotettua kuluttajansuojalain 6 luvun 15 §:ää (palvelun suorittaminen ennen peruuttamisajan päättymistä) on tarkoitettu sovellettavaksi tapauksissa, joissa kuluttaja ei ehdotetun 6 luvun 16 §:n 3 momentin perusteella menetä peruuttamisoikeuttaan sen johdosta, että palvelu on kokonaan suoritettu. Näissäkin tapauksissa palvelun suorittaminen voidaan 6 luvun 15 §:n 1 momentin mukaisesti aloittaa ennen mahdollisen peruuttamisajan päättymistä vain, jos kuluttaja on tehnyt tätä koskevan nimenomaisen pyynnön. Siltä osin kuin 6 luvun 15 §:n 1 momentissa säädetään hyväksymisen antamisesta peruuttamisoikeuden menettämiseen, on kuluttajalla kuitenkin 6 luvun 16 §:n 3 momentin mukaisesti peruuttamisoikeus kotimyyntissä, jos sopimus on tehty elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä.

Puhelinmyynti

Yleistä

Puhelinmyyntisääntelyn tiukentamiseksi esityksessä ehdotetaan kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönottoa puhelinmyyntissä. Ehdotuksen mukaan elinkeinonharjoittajan on puhelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kuluttajalle kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla. Jos kuluttaja ei puhelinkeskustelun jälkeen pysyvällä tavalla hyväksy elinkeinonharjoittajan toimittamaa tarjousta, sopimus ei sido kuluttajaa. Vahvistusmenettelyllä on tarkoitus edesauttaa sitä, että kuluttaja pystyy paremmin tutustumaan saamaansa tarjoukseen ja harkitsemaan rauhassa sopimuksen tekemistä.

Esityksessä ehdotetaan, että vahvistusmenettely otettaisiin pääsääntöisesti käyttöön kaikkien sellaisten hyödykkeiden puhelinmyyntissä, joihin sovelletaan kuluttajansuojalain 6 luvun säännöksiä etämyyntistä. Vahvistusmenettely koskee myös kuluttajansuojalain 6 a luvun soveltamisalaan kuuluvia rahoituspalveluita ja -välineitä lukuun ottamatta kuluttajaluottoja, joita koskevat niihin sovellettavat EU-lainsäädäntöön perustuvat erityissäännökset.

Ehdotetut puhelinmyyntiä koskevat säännökset pohjautuvat ns. kuluttajaoikeusdirektiivin (2011/83/EU) 8 artiklan 6 kohdan sisältämään optioon, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että elinkeinonharjoittajan on vahvistettava tarjous kuluttajalle, joka tulee sidotuksi vasta allekirjoitettuaan tarjouksen tai lähetettyään kirjallisen hyväksyntänsä. Jäsenvaltiot voivat myös säätää, että tällaiset vahvistukset on tehtävä pysyvällä välineellä.

Hallituksen esityksessä on tuotu esiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitys 2/2020, jonka mukaan yli 80 % kyselyyn vastanneista ei pitänyt puhelinmyyntiä mieluisena eikä hyödyllisenä ostotapana. Lähes 75 % vastaajista oli sitä mieltä, että puhelinmyynti häiritsee heidän yksityisyytään ja että puhelinmyyjät painostavat ostamaan tavaroita tai palveluita. Kuluttajien näkemykset puhelinmyyntistä ovat muuttuneet kielteisemmiksi aiemmin tehtyyn selvitykseen verrattuna.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin vastakkaisia näkemyksiä tarpeesta kiristää puhelinmyyntisääntelyä. Monet lausunnonantajat kannattavat ehdotettua sääntelyä, ja osa ehdotukseen myönteisesti suhtautuvista tahoista myös katsoo, että puhelinmyynnin sääntelyn pitäisi olla vieläkin tiukempaa. Valtaosa elinkeinoelämää edustavista lausunnonantajista puolestaan katsoo, ettei vahvistusmenettelyä tule ottaa käyttöön tai että sen soveltamisalaa tulee supistaa.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Soveltamisala

Asiantuntijalausunnoissa on ehdotettu, että vahvistusmenettelyn soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin mm. vakuutukset, sijoituspalvelut ja lehtitilaukset.

Viestintäpalvelut ja palvelupaketit. Vahvistusmenettelyä ei ehdoteta sovellettavaksi sopimuksiin, jotka koskevat sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014) tarkoitettuja viestintäpalveluja. Mainitun lain 106 b §:ssä säädetään ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista ja sopimustiivistelmästä, ja säännöksen on katsottu turvaavan kuluttajien asemaa riittäväällä tavalla. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä selvyuden vuoksi, että kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:n soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös tilanteet, joissa kyse on sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 108 a §:ssä tarkoitettusta teleyrityksen toimittamasta palvelupaketista eli kun teleyritys toimittaa internetyhteyspalvelua tai numeroihin perustuvaa henkilöiden välistä viestintäpalvelua kuluttajalle pakettina yhdessä muiden palveluiden tai päätelaitteen kanssa. Myös palvelupaketteihin sovelletaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 106 b §:n säännöksiä ennen sopimuksen tekemistä annettavista tiedoista ja sopimustiivistelmästä.

Rahoituspalvelut ja -välineet. Hallituksen esityksestä ilmenee, että esityksen valmistelussa on harkittu myös rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden jättämistä puhelinmyyntisääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Rahoituspalveluiden ja -välineiden puhelinmyynnissä ei ole havaittu erityisiä ongelmia, mutta ne ovat tuotteina abstrakteja ja monimutkaisia, ja niitä koskevat sopimukset voivat olla kuluttajan talouden kannalta hyvinkin merkittäviä. Vahvistusmenettely ehdotetaan tämän vuoksi otettavaksi käyttöön myös rahoituspalveluiden ja -välineiden puhelinmyyntiin.

Rahoituspalveluita ja -välineitä koskeva sääntelyehdotus eroaa kuitenkin muiden kulutushyödykkeiden puhelinmyyntiä koskevasta ehdotuksesta siten, että kuluttajan olisi määräajassa vedottava sopimuksen sitomattomuuteen. Ehdotetun säännöksen mukaan kuluttajan olisi ilmoitettava sopimuksen sitomattomuudesta elinkeinonharjoittajalle viimeistään vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, että kirjallisen vahvistamisen vaatimus voi pahimmillaan vaikuttaa negatiivisesti kattavan vakuutusturvan nopeaan voimaantuloon. Kuluttaja voi myös kuvitella virheellisesti, että vakuutusturva on puhelinkeskustelun jälkeen kunnossa.

Talousvaliokunta toteaa säännöksen tarkoituksena olevan, että kuluttajalla on oikeus vedota sopimuksen sitomattomuuteen, mutta hän voi halutessaan olla myös tekemättä niin. Sitä vastoin elinkeinonharjoittaja, kuten vakuutusyhtiö, on sidottu sopimukseen, vaikka säädettyjä muotovaatimuksia ei olisi noudatettu sopimuksen tekemisessä. Näin seuraamus sääntelyn rikkomisesta kohdistuu elinkeinonharjoittajaan eli siihen tahoon, jolla on ammattilaisena velvollisuus huolehtia lainsäädännön noudattamisesta.

Ehdotetussa rahoituspalvelujen ja -välineiden puhelinmyyntiä koskevassa säännöksessä säädetään sopimuksen tekemistä koskevasta muotovaatimuksesta. Vakuutus sopimuksen voimaantuloista eli vakuutuksenantajan vastuun alkamisesta säädetään puolestaan vakuutus sopimuslaissa (543/1994), eikä ehdotetun vahvistusmenettelyn johdosta ehdoteta muutoksia tähän sääntelyyn. Hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on tuotu esiin, miten menetellen vakuu-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

tuksenantaja voi toimia tarkoituksenmukaisella tavalla vastuun alkamisen osalta tapauksissa, joissa vakuutus sopimus tehdään puhelinmyynnin tuloksena. Valiokunta korostaa, että vakuutus- senantajalla on mahdollisuus sopia yksilöllisesti vakuutuksenottajan kanssa siitä, että vakuutus- senantajan vastuu alkaa vasta siitä hetkestä, kun vakuutuksenottaja on lähettänyt vakuutuksen- antajan tarjoukseen kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla hyväksyvän vastauksen.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä myös sitä, että ehdotettua vahvistusmenettelyä sovelletaan vain niissä tilanteissa, kun elinkeinonharjoittaja toimii asiassa aloitteentekijänä. Sen sijaan ehdo- tettu sääntely ei tule sovellettavaksi, jos kuluttaja on omasta aloitteestaan ottanut yhteyttä elinkei- nonharjoittajaan tai jos elinkeinonharjoittaja on ottanut yhteyttä kuluttajaan tämän nimenomai- sesta pyynnöstä.

Lehtitilaukset. Hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa todetaan, että vahvistusmenettelyn käyttöön otto vaikuttaa kielteisesti niiden yritysten liikevaihtoon, joiden tarjoamia tavaroita tai palveluita markkinoidaan kuluttajille puhelimitse. Luotettavien euromääräisten arvioiden teke- minen on kuitenkin vaikeaa. Lehtialalla, jolla puhelinmyynti on tärkeä myyntikanava, voi myyn- nin väheneminen hallituksen esityksen mukaan johtaa pahimmillaan sanoma- ja aikakauslehtien määrän vähenemiseen ja sitä kautta tiedonvälityksen monipuolisuuden heikentymiseen. Valio- kunnan saamista asiantuntijalausunnoissa on korostettu mm. elinvoimaisen median merkitystä yhteiskunnalle.

Kirjallinen vahvistusmenettely on otettu käyttöön Ruotsissa syksyllä 2018. Valiokunnan saamis- sa asiantuntijalausunnoissa esitetään toisistaan ristiriitaisia näkemyksiä kirjallisen vahvistuksen vaikutuksista lehtialaan Ruotsissa. Eräissä lausunnoissa on tuotu esille, että Ruotsin kustantaja- järjestöjen tietojen mukaan puhelimesta tehtyjen lehtitilausten määrä on lakimuutosten seurauk- sena pudonnut noin 20 %. Toisissa lausunnoissa on puolestaan viitattu Ruotsin Mediebarometern 2020 -tutkimukseen, joka osoittaa sanomalehtien tilaajamäärien olleen Ruotsissa laskussa jo pa- rin vuosikymmenen ajan ja joka ei tue näkemystä siitä, että kirjallisen vahvistuksen vaatimus leh- titilausten puhelinmyynnissä olisi johtanut tilausmäärien dramaattiseen vähenemiseen.

Valiokunta katsoo, ettei lehtitilauksia ole syytä sulkea pois vahvistusmenettelyn soveltamisalaa- ta, koska ne ovat hyvin tavallisia puhelimitse myytäviä hyödykkeitä ja myös niiden puhelinmyyn- tiin on hallituksen esityksessä todetun mukaisesti liittynyt ongelmia.

Media-alan toimintaympäristö on viime vuosien aikana muuttunut merkittävästi mm. teknolo- gian kehityksen, mainosmarkkinoiden pirstaloitumisen ja kuluttajakäyttäytymisen muutosten myötä. Valiokunta pitää tärkeänä, että vastuullisen median toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä vahvistetaan hallitusohjelman mukaisesti ja että kansalaisilla on tasavertaiset mahdollisuudet saada luotettavaa tietoa ja sivistää itseään.

Talousvaliokunta kantaa huolta esityksen vaikutuksista sivistyksellisiin oikeuksiin ja valmiuk- siin kohdata hybridivaikuttamista. Ehdotuksen mukainen sääntely voi mahdollisesti vaikuttaa ne- gatiivisesti sanomalehtien ja aikakauslehtien lukemisen määrään. Tämän vuoksi talousvaliokun- ta edellyttää, että sääntelyn vaikutuksia seurataan tarkasti ja että esityksen vastapainoksi turva- taan aikakauslehtien ja sanomalehtien asemaa muin keinoin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä paikallisten ja alueellisten lehtien toimintaedellytyksiin.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esiin vaihtoehto, jossa vahvistus olisi lehtitilausten osalta mahdollista tehdä myös maksamalla vahvistuspyyntöön liitetty lasku. Tältä osin valiokunta toteaa, että ehdotettu sääntely ei suojaisi erityisesti ikääntyneitä ja muita haavoittuvassa asemassa olevia kuluttajia yhtä tehokkaasti kuin hallituksen esityksen mukainen ratkaisu, sillä kuluttajalle voisi syntyä helposti väärä käsitys laskun maksamatta jättämisen seurauksista.

Tarjousvahvistus tekstiviestillä

Säännöksen perusteluissa on todettu, että tarjousvahvistuksen lähettäminen tekstiviestillä voi täyttää vaatimuksen tietojen antamisesta pysyvällä tavalla. Perustelujen mukaan tarjouksen on kuitenkin mahdollista kokonaisuudessaan tekstiviestiin, eikä esimerkiksi tekstiviestissä oleva linkki elinkeinonharjoittajan verkkosivustolle olisi riittävä. Tämä perustuu siihen, että tietojen antamisella pysyvällä tavalla tarkoitetaan kuluttajansuojalain 6 luvun 8 §:n 2 kohdan ja 6 a luvun 11 §:n määritelmien mukaisesti tietojen antamista henkilökohtaisesti kirjallisesti tai sähköisesti siten, että vastaanottaja voi tallentaa ja toisintaa tiedot muuttumattomina. Tarjouksen toimittaminen tekstiviestiin sisältyvällä linkillä ei täytä pysyvän tavon määritelmää, koska verkkosivuston sisältö voi koska tahansa muuttua.

Talousvaliokunta toteaa, että ehdotetun kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:n mukaisen elinkeinonharjoittajan tekemän tarjouksen sisältämät tiedot ovat todennäköisesti osittain samoja tietoja kuin lain 6 luvun 9 §:ssä säädettyt ennen sopimuksen tekemistä kuluttajalle annettavat tiedot. Tarjous sisältää oletettavasti tietoa ainakin tarjottavasta kulutushyödykkeestä, sen kokonaishinnasta ja mahdollisista sivukuluista, maksu- ja toimitusehdoista sekä sopimuksen kestosta, jotta kuluttaja saa tietojen perusteella selkeän käsityksen tarjouksen sisällöstä.

Valiokunta korostaa, ettei ehdotetusta pykälästä seuraa velvollisuutta antaa tarjouksen vahvistuksen yhteydessä kaikkia 6 luvun 9 §:ssä säädettyjä ennakkotietoja. Vaikka tekstiviestin tuleekin sisältää puhelinkeskustelussa tehty varsinainen tarjous kokonaisuudessaan, laissa ei säädetä yksityiskohtaisesti siitä, mitä tarjouksen tulee sisältää. Tarjouksen tulee luonnollisesti heijastella sitä, mitä puhelimesta on todettu, sekä olla muutoin sellainen, että kuluttaja sen perusteella ymmärtää, mihin hän on sidottu hyväksyessään tarjouksen.

Talousvaliokunta toteaa, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhtenä tehtävänä on antaa elinkeinonharjoittajille ja kuluttajille tietoa viraston ja kuluttaja-asiamiehen toimialaan kuuluvan lainsäädännön sisällöstä ja soveltamiskäytännöstä. Tämän tehtävän puitteissa kuluttaja-asiamies on talousvaliokunnan saaman tiedon mukaan valmistelemaan Omnibus-direktiivin säännöksiin liittyvää ns. alennusmyyntilinjausta. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös uudesta puhelinmyyntiä koskevasta sääntelystä tiedotetaan ja ohjeistetaan kuluttajia ja yrityksiä kattavasti.

Valiokunta pitää hyvänä, että tekstiviesti on vain yksi tapa toimittaa ja hyväksyä tarjous ja että vahvistusmenettelyä koskevaa sääntelyä ei ole sidottu tietyn teknologian käyttöön. Valiokunta korostaa myös, että ehdotettu säännös ei estä sitä, että elinkeinonharjoittaja toimittaa tarjouksen muulla pysyvällä tavalla kuin tekstiviestillä ja kuluttaja puolestaan hyväksyy elinkeinonharjoittajan tarjouksen halutessaan tekstiviestillä.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Vahvistamismenettelyä koskevaa sääntelyä puoltavia näkökohtia

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuluttajansuojasääntely on mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää ilman hyödykekohtaisia poikkeamia, ellei niihin ole painavia perusteita. Kuluttajien kannalta on perusteltua, että he saavat puhelinmyynnissä hyvää suojaa riippumatta siitä, mitä tavaraa tai palvelua heille ollaan myymässä.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan monet kuluttajat kokevat puhelimitse myytävien palvelujen vertailun vaikeaksi. Kuluttajakyselyn perusteella kuluttajat ovat kokeneet palvelun kokonaishinnan jääneen epäselväksi ja palvelun hinnan arviointi suhteessa tuotteen laatuun tai asiakaspalveluun on koettu vaikeaksi. Vahvistusmenettely auttaa kuluttajia tunnistamaan palvelun keskeisiä ominaisuuksia ja arvioimaan, vastaavatko ne hänen tarpeitaan. Kirjallisen vahvistusmenettelyn käytön voidaan arvioida lisäävän vertailua ja siten vahvistavan kilpailua markkinoilla.

Ehdotetulla vahvistusmenettelyllä halutaan turvata se, että kuluttajalla on mahdollisuus tutustua rauhassa tarjouksen sisältöön ja harkita sopimukseen sitoutumista sekä varmistua tarjouksen vastaavan myyjän puhelimesta kertomaa. Ehdotettu sääntely parantaa osaltaan myös haavoittuvassa asemassa olevien eli esimerkiksi edunvalvottavien oikeusturvaa. Yleisten edunvalvojien näkökulmasta ongelmallista nykyisessä oikeustilassa on saadun selvityksen mukaan se, että edunvalvoja saa usein tiedon päämiehelle etämyynnillä myydyistä tuotteista vasta siinä vaiheessa, kun edunvalvojalle toimitetaan lasku tai kun laskusaatava on siirtynyt perintätoimiston perittäväksi.

Vahvistusmenettelyn yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut se, että kuluttajat voivat tutustua paremmin ja helpommin puhelimitse tehtyyn tarjoukseen. Lisäksi tavoitteena on ollut ehkäistä harhaanjohtavista myyntipuheluista aiheutuvia haittoja. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen näkemyskseen siitä, että kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönotolla voidaan katsoa olevan hyväksyttävä kuluttajien suojaamisen tavoite ja että ehdotettua sääntelyä voidaan pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena, vaikka sääntelyllä on myös arvioitu olevan vaikutuksia elinkeinonharjoittamiseen.

Valiokunta korostaa tässä yhteydessä, että ehdotettu sääntely koskee puhelinmyyntiä koskevia menettelytapoja. Ehdotetulla säännöksellä ei estetä tai rajoiteta puhelinmyyntiä eikä mahdollisuuksia tehdä puhelinmyyntityötä samassa laajuudessa kuin nykyisin. Sen sijaan valmisteluvaiheessa yhtenä vaihtoehtona olleen ns. opt-in- mallin toteuttaminen tarkoittaisi, että markkinointitoimia saisi kohdentaa vain niihin kuluttajiin, jotka ovat etukäteen antaneet tähän luvan. Tämän tyyppisellä mallilla voisi olla erittäin merkittäviä vaikutuksia puhelinmyynnin kannattavuuteen ja siten myös työllisyyteen.

Valiokunta ehdottaa 6 luvun 12 a §:ään ja 6 a luvun 11 b §:ään vähäistä sanamuodon täsmentämistä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin.

Hyväntekeväisyystoiminta

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille kansalaisjärjestöjen ja hyväntekeväisyysjärjestöjen keskuudessa syntynyt epätietoisuus siitä, mikä on hyväntekeväisyystoiminnan asema suhteessa laki-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

esitykseen. Tältä osin valiokunta korostaa kuluttajansuojalain 1 luvun 1 §:stä ilmenevää peruslähtökohtaa, jonka mukaan laki koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan kuluttajansuojalain 1 luvun 3 §:n mukaan tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten. Mikäli yksityishenkilöille tarjotaan puhelimitse esimerkiksi mahdollisuutta tehdä rahalahjoitus tiettyyn hyväntekeväisyyskohteeseen, ei tällaiseen toimintaan luonnollisesti-kaan sovelleta ehdotettua vahvistusmenettelyä.

Kuluttajansuojalakia sovelletaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiin suhteisiin. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan lain 1 luvun 5 §:n mukaan luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi. Yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt jäävät yleensä tämän elinkeinonharjoittajan käsitteen ulkopuolelle, joten erilainen hyväntekeväisyys- ja järjestötoiminta jää pääsääntöisesti kuluttajansuojalain soveltamisalan ulkopuolelle. Arvioinnissa on olennaista se, täyttääkö toiminta 1 luvun 5 §:ään sisältyvän elinkeinonharjoittajan määritelmän. Viime kädessä kunkin toimijan on selvitettävä ja tiedettävä omalta osaltaan, onko kyse elinkeinonharjoittajan määritelmän mukaisesta toiminnasta, jolloin toimijaan sovelletaan myös muita kuluttajansuojalain säännöksiä kuin nyt ehdotettua vahvistusmenettelyä.

Esityksen vaikutukset ja seuranta

Kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönotto puhelinmyynnissä aiheuttaa elinkeinonharjoittajille väistämättä hallinnollista taakkaa ja kuluja. Vaikutukset ulottuvat paitsi niiden yritysten toimintaan, joiden tarjoamia tavaroita tai palveluita markkinoidaan kuluttajille puhelimitse, myös näiden yritysten lukuun puhelinmarkkinointia harjoittavien yritysten toimintaan.

Hallituksen esityksessä mm. viitataan Kilpailu- ja kuluttajaviraston tekemään selvitykseen (3/2020), jossa todetaan, että puhelimitse tapahtuvan myynnin ja markkinoinnin tehtävissä työskentelevien henkilöiden määrää on hankala arvioida. Puhelinmyyjien vaihtuvuus on suurta, ja osa työsuhteista voi olla hyvinkin lyhytaikaisia. Puhelinmarkkinointi työllistää henkilöitä sekä pää-että sivutoimisesti ja puhelinmyyntityötä tekevien henkilöiden nimikkeet vaihtelevat. (HE s. 47)

Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry:n (ASML) mukaan puhelinmyynti työllistää täyspäiväisesti noin 11 000—12 000 henkilöä ja vuositasolla koko- ja osa-aikaisesti noin 40 000 henkilöä. Suomessa ASML:n jäsenyritysten arvion mukaan kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönotto vaikuttaisi yritysten myyntiin kielteisesti arviolta 20—25 %. Tämä puolestaan heikentäisi jäsenkyselyn mukaan yritysten kannattavuutta johtaen toimintojen supistamistarpeeseen ja aiheuttaisi laajasti henkilöstön vähennystarpeita. Toimipisteiden sulkemistarve ja henkilöstön vähennystarpeet kohdistuisivat niin haja-asetusalueelle kuin isompiin kaupunkeihin. ASML arvioi, että lisävahvistussääntelyn myötä noin 2 000—3 500 työpaikkaa häviäisi ruuhka-Suomen ulkopuolella. (HE s. 48)

Hallituksen esityksessä on tuotu esiin ASML:n, erään media-alalla toimivan suuren yrityksen, Medialiiton ja erään suuren vakuutusyhtiön esittämiä arvioita uudistuksen kustannus- ja muista

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

vaikutuksista. Esityksessä on toisaalta tuotu esille, että lehti- ja vakuutusosalta saadut tiedot vahvistusmenettelyn käyttöönotosta aiheutuvista kuluista ovat huomattavan korkeat verrattuna arviointeihin toteutuneisiin investointikustannuksiin Ruotsissa.

Valiokunta pitää hallituksen esityksen tavoin oletettavana, että vahvistusmenettelyn käyttöönotto vaikuttaa kielteisesti niiden yritysten liikevaihtoon, joiden tarjoamia tavaroita tai palveluita markkinoidaan kuluttajille puhelimitse, mutta luotettavien euromääräisten arvioiden tekeminen on vaikeaa. Varmaa tietoa ei ole etukäteen saatavissa myöskään vaikutuksista toisten yritysten lukuun puhelinmarkkinointia harjoittavien yritysten eli niin kutsuttujen contact centereiden toimintaan. Lisääntyvät kustannukset voivat johtaa näiden yritysten toiminnan supistumiseen ja sen myötä kielteisiin työllisyysvaikutuksiin. Toisaalta on myös mahdollista, että contact centerit voivat veloittaa kirjallisesta vahvistusmenettelystä aiheutuvat lisääntyvät kustannukset tilaajayrityksiltä. Viime kädessä kirjallisen vahvistusmenettelyn käyttöönotto voi vähentää myös puhelimitse myytävien tavaroiden ja palveluiden valikoimaa ja sitä kautta kilpailua markkinoilla, mikä puolestaan voi johtaa hintojen nousuun. Lehtialalla, jolla puhelinmyynti on tärkeä myyntikanava, myynnin väheneminen voi pahimmillaan johtaa sanoma- ja aikakauslehtien määrän vähenemiseen, mikä voisi heikentää tiedonvälityksen monipuolisuutta. (HE s. 50—51)

Talousvaliokunta kannattaa hallituksen esityksen kirjausta siitä, että vahvistusmenettelyn vaikutuksia erityisesti lehtialaan seurataan ja että kahden vuoden kuluttua säännösten voimaantulosta arvioidaan, miten kirjallinen vahvistusmenettely on vaikuttanut lehtien myyntiin ja lehtitarjonnan monimuotoisuuteen. Saatavien seurantatietojen perusteella on mahdollista arvioida nyt ehdotettavan kuluttajansuojalainsäädännön toimivuutta ja siihen kohdistuvia mahdollisia muutostarpeita.

Viranomaiskieltorekisteri

Muutamit lausunnonantajat ovat ehdottaneet viranomaisvetoisen puhelinmarkkinoinnin kieltorekisterin perustamista. Talousvaliokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn näkemykseen siitä, että ennen tämän vaihtoehdon tarkempaa selvittämistä on syytä pyrkiä vähentämään puhelinmyynnistä aiheutuvia ongelmia muilla keinoilla. Asiakokonaisuuteen liittyy myös sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58/EY uudistamista koskeva komission ns. E-privacy-asetusehdotus, jonka voimaantulon aikataulusta ei ole vielä tarkempaa tietoa. Kieltorekisterin valmisteluun ei ole valiokunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista ryhtyä ennen kuin saadaan tietoa siitä, miten vahvistusmenettelyä koskevat säännökset toimivat ja mihin ratkaisuun E-privacy-asetusehdotuksen käsittelyssä päädytään eri sääntelyvaihtoehtojen suhteen.

Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista

Lakivaliokunta on tarkastellut lausunnossaan (LaVL 8/2022 vp) seuraamusmaksun määräämiseen sekä seuraamusmaksun suuruutta määrättäessä huomioon otettaviin seikkoihin ja ns. kaksoisrangaistavuuden kieltoon liittyviä näkökohtia. Talousvaliokunta toteaa, ettei lakivaliokunnan lausunnon perustella ole tullut esiin seikkoja, jotka edellyttäisivät muutoksia ehdotettuihin pykäliin.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Toimenpideoitteet

Toimenpideoite TPA 5/2020 vp koskee kuluttajansuojalain puhelinmyyntiä koskevan säännöksen muuttamista siten, että puhelimitse tehdyt etäsopimukset tulisivat kuluttajaa velvoittaviksi vasta elinkeinonharjoittajan vahvistettua tarjouksen kuluttajalle ja kuluttajan hyväksytyä tarjouksen kirjallisesti tai sähköisesti. Hallituksen esitys toteuttaa aloitteessa esiin tuodun näkökulman. Talousvaliokunta ehdottaa tämän vuoksi toimenpideoitteen hylkäämistä. Toimenpideoitteessa TPA 8/2022 vp on kyse puhelinmyynnin yhteydessä vaadittavasta kirjallisesta vahvistuksesta ja haavoittuvassa asemassa olevien erityisestä huomioimisesta. Hallituksen esitys toteuttaa aloitteessa esiin tuodun näkökulman. Talousvaliokunta ehdottaa tämän vuoksi toimenpideoitteen hylkäämistä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta

6 luvun 12 a §. Sopimuksen tekeminen puhelinmyynnissä. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 2 momenttiin muutosta, jolla ilmaisu "sopimus ei sido kuluttajaa" korvattaisiin asiointilaa paremmin kuvaavalla muotoilulla "kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen".

6 luvun 25 §. Seuraamukset luvun säännösten rikkomisesta. Lain voimaantuloon ehdotetun muutoksen johdosta säännöksessä lueteltuihin pykäliin ehdotetaan lisättäväksi 12 a §. Samalla hallituksen esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus ehdotetaan hylättäväksi.

6 a luvun 11 b §. Sopimuksen tekeminen puhelinmyynnissä. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 ja 3 momenttiin muutosta, jolla ilmaisu "sopimus ei sido kuluttajaa" korvattaisiin asiointilaa paremmin kuvaavalla muotoilulla "kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen".

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että **laki tulee kokonaisuudessaan voimaan 1.1.2023**, jotta toimijoille turvataan siirtymäaikaa muutokseen valmistautumiseksi.

2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain 6 luvun 25 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä. Koska sekä Omnibus-direktiiviin perustuvat säännökset että puhelinmyyntiä koskeva sääntely ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.1.2023, on lakiehdotus tarpeeton.

3. Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunta ehdottaa lain johtolauseeseen täydentämistä siten, että se vastaa pykälissä ehdotettuja muutoksia.

13 §. Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta. Lain voimaantuloon ehdotetun muutoksen johdosta säännöksessä lueteltuihin pykäliin ehdotetaan lisättä-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

väksi 6 luvun 12 a §. Samalla hallituksen esitykseen sisältyvä 4. lakiehdotus ehdotetaan hylättäväksi.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että **laki tulee kokonaisuudessaan voimaan 1.1.2023.**

4. Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä. Koska sekä Omnibus-direktiiviin perustuvat säännökset että puhelinmyyntiä koskeva sääntely ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.1.2023, on lakiehdotus tarpeeton.

5. Laki sähkömarkkinalain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että **laki tulee voimaan 1.1.2023.**

6. Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että **laki tulee voimaan 1.1.2023.**

7. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta (1242/2021) on tullut voimaan 1.1.2022, ja siihen sisältyvillä 5 a luvun säännöksillä pantiin täytäntöön ns. digisopimusdirektiivi (EU) 2019/770. Digisopimusdirektiivin asianmukainen täytäntöönpano edellyttää kansallisen voimaantulosäännöksen muuttamista mahdollisimman pikaisesti.

Voimaantulosäännökseen lisättävä uusi 3 momentti on hallituksen esityksessä sidottu päivämäärään, jolloin esitykseen sisältyvien lakien oli tarkoitus tulla voimaan (28.5.2022). Kyseinen päivämäärä tulee poistaa ja korvata se ilmaisulla, jossa soveltaminen sidotaan nyt käsiteltävänä olevan lain voimaantuloon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 14/2022 vp sisältyvät 1., 3. ja 5.—7. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 14/2022 vp sisältyvät 2. ja 4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpideoitteet TPA 5/2020 vp ja TPA 8/2022 vp.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotukset*)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 6 §:n 2 momentin 9 kohta, 8 §:n 5 kohta, 8 a §:n 1 momentin 6 ja 8 kohta sekä 2 momentin 5 ja 8 kohta, 11 ja 19 a §, 6 luvun 4 §:n 1 momentti, 8 §:n 3 kohta, 9 §:n 1 momentin 4, 6, 14 ja 20 kohta, 13 §:n 3 momentti, 13 a ja 15 §, 16 §:n 1 momentin 1 ja 11 kohta, 24 §:n 2 momentin 1 kohta ja 25 §:n 2 momentti sekä 6 a luvun 19 §,

sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 6 §:n 2 momentin 9 kohta sekä 11 § laissa 561/2008, 2 luvun 8 §:n 5 kohta, 8 a §:n 1 momentin 6 ja 8 kohta sekä 2 momentin 5 ja 8 kohta, 6 luvun 8 §:n 3 kohta, 9 §:n 1 momentin 4, 6, 14 ja 20 kohta, 13 §:n 3 momentti, 15 §, 16 §:n 1 momentin 1 ja 11 kohta sekä 24 §:n 2 momentin 1 kohta laissa 1211/2013, 2 luvun 19 a §, 6 luvun 13 a § ja 25 §:n 2 momentti sekä 6 a luvun 19 § laissa 572/2020 sekä 6 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 902/2017, sekä

lisätään 1 luvun 2 §:ään uusi 2 momentti, 2 luvun 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 561/2008, uusi 10 kohta, 2 luvun 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 2 momentti, 2 lukuun uusi 8 d, 8 e ja 15 a §, 6 luvun 4 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1211/2013 ja 902/2017, uusi 3 momentti, 6 luvun 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 4–6 kohta, 6 lukuun uusi 9 a ja 12 a §, 6 luvun 16 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 12 kohta ja 6 luvun 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1211/2013 ja 572/2020, uusi 3 momentti, 6 lukuun uusi 17 a § sekä 6 luvun 24 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 3 momentti, 6 a luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 29/2005, uusi 3 momentti sekä 6 a lukuun uusi 11 b § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Tämän lain 3, 4 ja 6 luvun säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin kulutushyödykkeitä koskeviin sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja luovuttaa tai sitoutuu luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja, paitsi jos elinkeinonharjoittaja käsittelee kuluttajan luovuttamia henkilötie-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

toja yksinomaan kulutushyödykkeen toimittamiseksi tai täyttääkseen itseään koskevat lakisääteiset vaatimukset. Lain 2 luvun säännöksiä sovelletaan kulutushyödykkeiden tarjontaan, myyntiin ja muuhun markkinointiin myös silloin, kun elinkeinonharjoittajan tarkoituksena on, että kuluttaja luovuttaa tai sitoutuu luovuttamaan henkilötietoja, eikä elinkeinonharjoittaja käsittele saattavia henkilötietoja yksinomaan edellä tässä momentissa mainittuja tarkoituksia varten. Lain 5 a luvun säännösten soveltamisesta sellaisiin digitaalista sisältöä ja digitaalista palvelua koskeviin sopimuksiin, joiden nojalla kuluttaja luovuttaa tai sitoutuu luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja, säädetään mainitussa luvussa.

2 luku

Markkinointi ja menettelyt asiakassuhteessa

6 §

Kielto antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja

Totuudenvastaiset tai harhaanjohtavat tiedot voivat koskea erityisesti:

- 9) kuluttajan oikeuksia, velvollisuuksia ja riskejä;
- 10) tavaran samanlaisuutta toisissa jäsenvaltioissa markkinoitavan tavaran kanssa, vaikka markkinoitava tavara on koostumukseltaan tai ominaisuuksiltaan merkittävästi erilainen, ellei tämä ole oikeutettujen syiden vuoksi perusteltua.

8 §

Tiedonantovelvollisuus tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä

Tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä tiettyyn hintaan markkinoinnista on käytävä ilmi:

- 5) maksua, toimitusta ja sopimuksen täyttämistä koskevat käytännöt, jos ne poikkeavat siitä, mitä kuluttajilla on yleensä aihetta olettaa;
-

Tarjottaessa verkossa toimivalla markkinapaikalla yksilöityä kulutushyödykettä tiettyyn hintaan markkinoinnista on lisäksi käytävä ilmi, onko hyödykkeen tarjoava kolmas taho ilmoituksensa mukaan elinkeinonharjoittaja vai muu taho.

8 a §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään tiedonantovelvollisuudesta, elinkeinonharjoittajan on muussa kuin kulutushyödykkeiden koti- ja etämyynissä ennen kulutushyödykesopimuksen

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

tekemistä annettava kuluttajalle selkeästi ja ymmärrettävästi seuraavat tiedot, elleivät nämä tiedot ilmene muutoin asiayhteydestä:

6) maininta tavaroita sekä digitaalisia sisältöjä ja palveluja koskevasta lakisääteisestä virhevastuusta sekä tarvittaessa maininta kaupanteon jälkeisten palvelujen ja takuun saatavuudesta ja ehdoista;

8) tarvittaessa digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran sekä digitaalisen sisällön ja palvelun toimivuus, mukaan lukien sovellettava tekninen suojaus, sekä tällaisen hyödykkeen yhteensopiavuus ja yhteentoimivuus siltä osin kuin elinkeinonharjoittaja siitä tietää tai hänen voidaan kohdudella olettaa siitä tietävän.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta:

5) asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (393/2021) tarkoitettuun asumisoikeuden luovuttamista koskevaan sopimukseen;

8) matkapalveluyhdistelmistä annetussa laissa (901/2017) tarkoitettuun matkapakettiin;

8 d §

Velvollisuus pitää saatavilla tietoa hakukyselyn tuloksien keskeisistä muuttujista

Jos kuluttajalle annetaan mahdollisuus etsiä eri elinkeinonharjoittajien tai yksityishenkilöiden tarjoamia kulutushyödykkeitä hakusanan, lausekkeen tai muun syöttötiedon muodossa tehdyn haun perusteella, kuluttajan saatavilla on pidettävä tieto keskeisistä muuttujista, jotka määrittävät kuluttajalle hakukyselyn tuloksena esitettävien hyödykkeiden järjestyksen, sekä tieto näiden keskeisten muuttujien suhteellisesta merkityksestä verrattuna muihin muuttujiin. Näiden tietojen on oltava saatavilla suoraan hakutulosten esittämissivulta ja helposti saatavilla olevassa verkkorajapinnan osiossa.

Tätä pykälää ei sovelleta oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämiseksi verkossa toimivien välityspalvelujen yritysikäisiä varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1150 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettuihin verkossa toimivien hakukoneiden tarjoajiin.

8 e §

Velvollisuus antaa tietoa kuluttaja-arvosteluista

Jos elinkeinonharjoittaja asettaa kuluttajan saataville kulutushyödykettä koskevia kuluttaja-arvosteluja, kuluttajalle on annettava tieto siitä, onko elinkeinonharjoittaja varmistanut julkaistujen arvostelujen olevan peräisin kuluttajilta, jotka ovat tosiasiallisesti käyttäneet kulutushyödykettä tai ostaneet sen, ja mahdollinen tieto siitä, miten elinkeinonharjoittaja on tämän varmistanut.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

11 §

Tavaroita koskevat hinnanalennusilmoitukset

Markkinoitaessa tavaraa alennuksella tai alennettuun hintaan markkinoinnissa on ilmoitettava myös alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana. Jos yhtäjaksoisessa enintään 60 päivää kestäneessä markkinointikampanjassa hinnanalennus suurenee asteittain, alimpana hintana voidaan ilmoittaa alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu ensimmäistä hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta nopeasti pilaantuviin elintarvikkeisiin.

15 a §

Seuraamukset markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa koskevien säännösten rikkomisesta

Jos elinkeinonharjoittaja on käyttänyt tämän luvun säännöksissä tarkoitettua sopimatonta menettelyä taikka 15 §:n 3 kohdan nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua harhaanjohtavaa tai aggressiivista menettelyä ja menettelyn voidaan olettaa vaikuttaneen kuluttajan tekemään ostopäätökseen, kuluttajalla on oikeus vaatia elinkeinonharjoittajan menettelyyn nähden kohtuullista hinnanalennusta.

Elinkeinonharjoittaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö 1 §:ssä tarkoitettua sopimattoman menettelyn kieltoa tai 4–8, 8 d, 8 e tai 9 §:n säännöksiä, on velvollinen korvaamaan kuluttajalle tästä aiheutuneen vahingon. Samoin elinkeinonharjoittaja on velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut siitä, että elinkeinonharjoittaja on tahallaan tai huolimattomuudesta käyttänyt 15 §:n 3 kohdan nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua harhaanjohtavaa tai aggressiivista menettelytapaa.

19 a §

Seuraamusmaksu markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa koskevien säännösten rikkomisesta

Tämän luvun 1, 4–8, 8 a, 8 d, 8 e, 9 ja 10 §:n, 10 a §:n 1 momentin, 11 ja 12 §:n sekä 14 §:n 1 momentin säännösten sekä 15 §:n nojalla annettujen säännösten rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020).

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

6 luku

Kotimyynti ja etämyynti

4 §

Säännösten soveltaminen eräisiin palveluihin

Matkustajaliikenteen palveluja koskeviin sopimuksiin ja matkapalveluyhdistelmistä annetussa laissa tarkoitettuihin matkapaketteihin sovelletaan vain 12 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 12 a ja 25 §:ää.

Jos kyse on sopimuksesta, joka koskee sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa tarkoitettuja viestintäpalveluja, 12 a §:ää ei sovelleta.

8 §

Muut määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

3) *digitaalisen sisällön toimittamisella sähköisesti* digitaalisessa muodossa tuotetun ja toimitetun tiedon toimittamista lataamalla, suoratoistona tai muulla vastaavalla tavalla;

4) *verkossa toimivalla markkinapaikalla* palvelua, jossa tarjotaan kuluttajalle mahdollisuutta tehdä etäsopimuksia muiden elinkeinonharjoittajien kuin markkinapaikan tarjoajan kanssa taikka yksityishenkilöiden kanssa ja jossa hyödynnetään markkinapaikan tarjoajan käyttämää tai hänen puolestaan käytettyä verkkosivustoa, sovellusta tai muuta ohjelmaa tai sen osaa;

5) *verkossa toimivan markkinapaikan tarjoajalla* elinkeinonharjoittajaa, joka tarjoaa kuluttajille verkossa toimivan markkinapaikan;

6) *järjestyksellä* suhteellista sijoitusta, jonka elinkeinonharjoittaja antaa kulutushyödykkeille esitellessään tai järjestäessään niitä tai antaessaan niistä tietoa kuluttajalle.

9 §

Ennen sopimuksen tekemistä annettavat tiedot

Ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä kuluttajalle on annettava seuraavat tiedot:

4) elinkeinonharjoittajan puhelinnumero ja sähköpostiosoite sekä tarvittaessa tieto sellaisesta sähköisestä viestintäkeinosta, jolla kuluttaja voi olla nopeasti ja tehokkaasti yhteydessä elinkeinonharjoittajaan ja joka mahdollistaa sen, että kuluttaja voi tallentaa ja toisintaa elinkeinonharjoittajan kanssa käymänsä viestinvaihdon muuttumattomana;

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

6) kulutushyödykkeen kokonaishinta veroineen tai, jos täsmällistä hintaa ei hyödykkeen luonteesta takia kohtuudella voida laskea etukäteen, hinnan määräytymisen perusteet sekä tarvittaessa tieto siitä, että hinta on määritelty yksilöllisesti automaattisen päätöksenteon perusteella;

14) maininta tavaroiden sekä digitaalisten sisältöjen ja palveluiden lakisääteisestä virhevas-
tuusta;

20) tarvittaessa digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran sekä digitaalisen sisällön ja palvelun toimivuus, mukaan lukien sovellettava tekninen suojaus sekä tällaisen kulutushyödykkeen yhteensopivuus ja yhteentoimivuus siltä osin kuin elinkeinonharjoittaja siitä tietää tai hänen voidaan kohtuudella olettaa siitä tietävän;

9 a §

Verkossa toimivan markkinapaikan tarjoajan tiedonantovelvollisuus

Jos sopimus tehdään verkossa toimivalla markkinapaikalla, markkinapaikan tarjoajan on ennen sopimuksen tekemistä annettava kuluttajalle selvällä, ymmärrettävällä ja etäviestimeen soveltuvalla tavalla seuraavat tiedot:

- 1) 2 luvun 8 d §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot;
- 2) tieto siitä, onko kulutushyödykkeitä tarjoava kolmas taho ilmoituksensa mukaan elinkeinonharjoittaja vai muu taho, ja jos kolmas taho ei ole elinkeinonharjoittaja, tieto siitä, että kuluttajan suojalainsäädäntöön perustuvia oikeuksia ei sovelleta;
- 3) tarvittaessa tieto siitä, miten sopimukseen liittyvät velvoitteet jakautuvat kulutushyödykkeen tarjoavan kolmannen tahon ja verkossa toimivan markkinapaikan tarjoajan välillä.

12 a §

Sopimuksen tekeminen puhelinmyynnissä

Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa kuluttajalle puhelimesta kulutushyödykettä ja kuluttaja tällöin ilmoittaa halustaan tehdä sopimus elinkeinonharjoittajan kanssa, elinkeinonharjoittajan on puhelinkeskustelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla kuluttajalle. Jos kuluttaja ei ole pysyvällä tavalla puhelinkeskustelun jälkeen hyväksynyt elinkeinonharjoittajan pysyvällä tavalla toimittamaa tarjousta, **kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen** eikä häneltä tällöin saa vaatia maksua, hyödykkeen palauttamista tai säilyttämistä taikka muuta toimenpidettä.

Kuluttajalle on 1 momentin mukaisen tarjouksen toimittamisen yhteydessä ilmoitettava siitä, että jos hän ei hyväksy kyseistä tarjousta pysyvällä tavalla, kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen eikä hänellä ole velvollisuutta maksaa hyödykettä eikä palauttaa tai säilyttää sitä. Elinkeinonharjoittajalla on todistustaakka siitä, että tarjous on toimitettu kuluttajalle 1 momentissa edellytetyllä tavalla ja että kuluttaja on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos kuluttaja on omasta aloitteestaan ottanut yhteyttä elinkeinonharjoittajaan tai jos elinkeinonharjoittaja on ottanut yhteyttä kuluttajaan tämän nimenomaisesta pyynnöstä.

13 §

Tietojen vahvistaminen

Jos digitaalisen sisällön toimittaminen sähköisesti aloitetaan ennen peruuttamisajan päättymistä, vahvistuksen tulee sisältää myös kuluttajan 15 §:n 2 momentissa tarkoitettu ennakkosuostumus ja hyväksyntä peruuttamisoikeuden menettämisestä.

13 a §

Todistustaakka tietojen antamista koskevien velvoitteiden täyttämisestä

Elinkeinonharjoittajalla on todistustaakka siitä, että se on täyttänyt 9, 9 a, 10–12 ja 13 §:n mukaiset velvoitteensa.

15 §

Palvelun suorittaminen ennen peruuttamisajan päättymistä

Jos kuluttajalle asetetaan sopimuksessa maksuvelvollisuus, muuta kuin digitaalista sisältöä koskevan palvelun suorittaminen voidaan aloittaa ennen mahdollisen peruuttamisajan päättymistä edellyttäen, että kuluttaja on tehnyt tätä koskevan nimenomaisen pyynnön ja antanut hyväksyntänsä sille, että hänellä ei ole enää peruuttamisoikeutta sen jälkeen, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan. Kotimyynnissä pyyntö on tehtävä pysyvällä tavalla.

Jos kuluttajalle asetetaan sopimuksessa maksuvelvollisuus, digitaalisen sisällön toimittaminen sähköisesti voidaan aloittaa ennen mahdollisen peruuttamisajan päättymistä, jos kuluttaja on antanut nimenomaisen ennakkosuostumuksensa siihen, että sopimuksen täyttäminen alkaa peruuttamisoikeuden voimassaoloaikana, ja antanut hyväksyntänsä sille, että hän näin menettää peruuttamisoikeutensa. Elinkeinonharjoittajan on toimitettava vahvistus kuluttajan nimenomaisesta ennakkosuostumuksesta ja hyväksynnästä 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

16 §

Peruuttamisoikeuden rajoitukset

Jollei toisin sovita, kuluttajalla ei ole 14 §:ssä säädettyä peruuttamisoikeutta, jos:

1) palvelu on kokonaan suoritettu ja, jos sopimuksessa asetetaan maksuvelvollisuus kuluttajalle, sopimuksen täyttäminen on alkanut kuluttajan tehtyä 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua pyynnön ja annettua hyväksyntänsä sille, että hän menettää peruuttamisoikeutensa, kun elinkeinonharjoittaja on täyttänyt sopimuksen kokonaisuudessaan;

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

11) sopimus koskee majoituksen tarjoamista muuhun kuin asumistarkoitukseen, tavaroiden kuljetusta, autonvuokrauspalvelua, ravintolapalvelua tai vapaa-ajanpalvelua ja sopimuksessa edellytetään suoritusta määrätyn ajankohtana tai määrätyn ajan kuluessa;

12) digitaalisen sisällön toimittaminen sähköisesti on alkanut ja, jos sopimuksessa asetetaan maksuvelvollisuus kuluttajalle:

a) kuluttaja on antanut nimenomaisen ennakkosuostumuksensa siihen, että sopimuksen täyttäminen alkaa peruuttamisaikana;

b) ilmaissut hyväksyvänsä, että peruuttamisoikeus puuttuu tällaisessa tapauksessa; ja

c) elinkeinonharjoittaja on toimittanut kuluttajalle 13 §:ssä tarkoitetun vahvistuksen.

Kuluttajalla on 1 momentin 1 ja 3 kohdassa säädetyn estämättä 14 §:n mukainen peruuttamisoikeus kotimyyntissä, jos sopimus on tehty elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä.

17 a §

Osapuolten oikeudet ja velvollisuudet kuluttajan peruuttaessa digitaalista sisältöä tai palvelua koskevan sopimuksen

Jos kuluttaja peruuttaa sopimuksen, hänen tulee pidättäytyä käyttämästä digitaalista sisältöä tai palvelua ja saattamasta sitä kolmansien osapuolten saataville. Peruutettaessa sopimus elinkeinonharjoittajalla on oikeus estää kuluttajan pääsy digitaaliseen sisältöön tai palveluun, sulkea tämän käyttäjätili tai muulla tavoin estää kuluttajaa käyttämästä digitaalista sisältöä tai palvelua siltä osin kuin 3 momentista ei johdu muuta.

Elinkeinonharjoittajan on pidättäydyttävä käyttämästä sellaista sisältöä, jonka kuluttaja on luonut tai luovuttanut digitaalista sisältöä tai palvelua käyttäessään, paitsi jos:

1) kyseinen sisältö ei ole käyttökelpoista muutoin kuin elinkeinonharjoittajan toimittaman digitaalisen sisällön tai palvelun yhteydessä;

2) kyseinen sisältö liittyy yksinomaan kuluttajan toimintaan elinkeinonharjoittajan toimittamaa digitaalista sisältöä tai palvelua käytettäessä;

3) elinkeinonharjoittaja on yhdistänyt sisällön muihin tietoihin, joista sitä ei voi erottaa tai sen erottaminen aiheuttaisi kohtuutonta vaivaa; tai

4) kuluttaja on luonut sisällön yhdessä muiden kuluttajien kanssa ja muut kuluttajat voivat edelleen käyttää kyseistä sisältöä.

Muissa kuin 2 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa elinkeinonharjoittajan on kuluttajan pyynnöstä annettava kuluttajan saataville kaikki sisältö, jonka tämä on luonut tai luovuttanut käyttäessään elinkeinonharjoittajan toimittamaa digitaalista sisältöä tai palvelua. Pyyntö on toteutettava maksutta, kohtuullisessa ajassa sekä yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa tallennusmuodossa.

Mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, ei koske henkilötietoja. Henkilötietojen käytöstä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/746/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus).

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

24 §

Seuraamukset eräiden luvun säännösten rikkomisesta

Jos kyse on sähköisesti toimitettavaa digitaalista sisältöä koskevasta sopimuksesta, kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa kokonaan tai osittain suoritetusta palvelusta, jos:

1) digitaalisen sisällön toimittaminen on aloitettu peruuttamisaikana ilman 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua kuluttajan nimenomaista ennakkosuostumusta tai hyväksyntää;

Jos elinkeinonharjoittaja on kotimyynnissä laiminlyönyt antaa kuluttajalle 9 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettut tiedot 11 §:ssä säädetyllä tavalla ennen sopimuksen tekemistä, sopimus ei sido kuluttajaa. Jos kuluttaja haluaa vedota sopimuksen sitomattomuuteen, hänen on ilmoitettava siitä elinkeinonharjoittajalle 12 kuukauden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Jos sopimus raukeaa kuluttajan vedottua sen sitomattomuuteen, elinkeinonharjoittajan on viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluttua ilmoituksen saatuaan palautettava saamansa maksusuoritukset sekä korvattava kuluttajalle tavarain tai muun suorituksen palauttamisesta aiheutuneet kulut.

25 §

Seuraamukset luvun säännösten rikkomisesta

Tämän luvun 9 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten sekä 9 a §:n, 10–12 §:n, 12 a §:n, 13 §:n, 14 §:n 1 ja 2 momentin, 17 §:n 2–4 momentin sekä 17 a §:n 1–3 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

6 a luku

Rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynti

2 §

Säännösten soveltamisen rajoitukset eräissä tapauksissa

Tämän lain 7 tai 7 a luvun soveltamisalaan kuuluvaan kuluttajaluottoon ei sovelleta 11 b §:ää.

11 b §

Sopimuksen tekeminen puhelinmyynnissä

Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa kuluttajalle puhelimessa rahoituspalvelua ja kuluttaja tällöin ilmoittaa halustaan tehdä sopimus elinkeinonharjoittajan kanssa, elinkeinonharjoittajan on puhe-

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

linkeskustelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla kuluttajalle. Jos kuluttaja ei ole pysyvällä tavalla puhelinkeskustelun jälkeen hyväksynyt elinkeinonharjoittajan pysyvällä tavalla toimittamaa tarjousta, kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen eikä häneltä tällöin saa vaatia maksua, suorituksen palauttamista tai säilyttämistä taikka muuta toimenpidettä.

Jos kuluttaja haluaa vedota sopimuksen sitomattomuuteen, hänen on ilmoitettava siitä elinkeinonharjoittajalle vuoden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Jos sopimus raukeaa kuluttajan vedottua sen sitomattomuuteen, elinkeinonharjoittajan on viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa ilmoituksen saatuaan palautettava saamansa maksusuoritukset.

Kuluttajalle on 1 momentin mukaisen tarjouksen toimittamisen yhteydessä ilmoitettava siitä, että jos tämä ei hyväksy kyseistä tarjousta pysyvällä tavalla, kuluttaja ei tule sidotuksi sopimukseen, jos hän ilmoittaa siitä elinkeinonharjoittajalle vuoden kuluessa sopimuksen tekemisestä. Elinkeinonharjoittajalla on todistustaakka siitä, että tarjous on toimitettu kuluttajalle 1 momentissa edellytetyllä tavalla ja että kuluttaja on saanut tässä momentissa tarkoitetun ilmoituksen.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos kuluttaja on omasta aloitteestaan ottanut yhteyttä elinkeinonharjoittajaan tai jos elinkeinonharjoittaja on ottanut yhteyttä kuluttajaan tämän nimenomaisesta pyynnöstä.

19 §

Seuraamusmaksu rahoituspalvelujen etämyyntiä koskevien säännösten rikkomisesta

Tämän luvun 5–10 §:n, 11 §:n 1 ja 2 momentin, 11 b §:n, 12 §:n 1 momentin ja 16 §:n 2 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan **1 päivänä tammikuuta 2023**. ~~Sen 6 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentti ja 12 a § sekä 6 a luvun 2 §:n 3 momentti, 11 b ja 19 § tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2022.~~

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen ja sitoumukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Valiokunta ehdottaa, että 2. laki hylätään.

3.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 13 §:n 1 momentin 1–3 kohta, 15 §:n 5 kohta, 16 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta **ja 2 momentin 1 kohta** sekä 18 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentti sekä

lisätään 15 §:ään uusi 6 kohta, lakiin uusi 16 a § sekä 18 §:n 1 momenttiin uusi 5 ja 6 kohta seuraavasti:

13 §

Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö kuluttajansuojalain (38/1978):

1) 2 luvun 4 §:n mukaista vaatimusta markkinoinnin tunnistettavuudesta, 5 §:n mukaista kieltoa aiheuttaa sekaannuksen vaaraa, 6 §:n mukaista kieltoa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, 7 §:n mukaista kieltoa jättää antamatta olennaisia tietoja, 9 §:n mukaista kieltoa käyttää aggressiivisia menettelyjä, 10 §:n säännöstä kulutushyödykkeen toimittamisesta ilman tilausta, 10 a §:n 1 momentin mukaista velvollisuutta pyytää kuluttajan nimenomainen suostumus lisämaksuihin, 11 §:n mukaista velvollisuutta ilmoittaa tavaraa koskevassa hinnanalennusilmoituksessa hinnanalennusta edeltävä alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu, 12 §:n mukaista velvollisuutta ilmoittaa markkinoinnissa tietoja yhdistetystä tarjouksesta ja kylkiäistarjouksesta tai 14 §:n 1 momentin mukaista kieltoa käyttää tekemäänsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhelinasioinnissa mainitun säännöksen vastaista palvelua;

2) 6 luvun 11 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta kotimyynnissä, 12 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta etämyynnissä, **12 a §:n säännöksiä kirjallisesta vahvistusmenettelystä puhelinmyynnissä**, 13 §:n säännöksiä tietojen vahvistamisesta, 17 §:n 2–4 momentin mukaisia suoritusten palauttamiseen liittyviä velvollisuuksia tai 17 a §:n 1–3 momentin mukaisia velvollisuuksia kuluttajan peruuttaessa digitaalista sisältöä tai palvelua koskevan sopimuksen;

3) 6 a luvun 11 §:n 1 tai 2 momentin mukaista velvollisuutta toimittaa ennakkotiedot ja sopimusehdot kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla, 11 b §:n säännöksiä kirjallisesta vahvistusmenettelystä puhelinmyynnissä tai 16 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden suorituksen palauttamiseen;

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

15 §

Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:

5) rikkoo perusteettomien maarajoitusten ja muiden asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU) 2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/302 3 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaista kieltoa estää tai rajoittaa asiakkaan pääsyä verkkorajapintoihin, 4 artiklan 1 kohdan mukaista kieltoa soveltaa tavaroihin tai palveluihin erilaisia yleisiä käyttöehtoja tai 5 artiklan 1 kohdan mukaista kieltoa soveltaa maksutapahtumiin erilaisia ehtoja;

6) rikkoo maksupalvelulain (290/2010) 60 §:n 2 momentin säännöksiä maksuvälineen käyttämisestä perittävistä maksuista.

16 §

Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö kuluttajansuojalain:

1) 2 luvun 8 §:ää tiedonantovelvollisuudesta tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä, 8 a §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja ennen sopimuksen tekemistä muussa kuin koti- ja etämyynissä, 8 d §:n mukaista velvollisuutta pitää saatavilla tietoa hakukyselyn tuloksien keskeisistä muuttujista tai 8 e §:n mukaista velvollisuutta antaa tietoa kuluttaja-arvosteluista;

2) 6 luvun 9 §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä siten kuin mainitun pykälän 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkemmin säädetään, 9 a §:n mukaista tiedonantovelvollisuutta tai 10 §:n mukaista velvollisuutta antaa kuluttajalle eräitä muita tietoja;

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö:

1) maksupalvelulain 10–15 §:n säännöksiä tietojen antamisesta, 22 §:n säännöksiä erillistä maksutapahtumaa koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista tai 25 a §:ää erillisestä maksutoimeksiannon käynnistämistä koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista;

16 a §

Seuraamusmaksu kielletyn menettelyn käyttämisestä

Seuraamusmaksu voidaan määrätä elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

1) markkinoinnissa tai asiakassuhteessa jatkaa sellaista kuluttajansuojalain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettua menettelyä, jonka käyttäminen on mainitun luvun 16 §:n nojalla lainvoimaisella päätöksellä kielletty;

2) kulutushyödykettä tarjotessaan jatkaa sellaisen kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettua sopimusehdon käyttämistä, jonka käyttäminen on mainitun luvun 2 §:n nojalla lainvoimaisella päätöksellä kielletty.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrittäessä otetaan huomioon:

4) elinkeinonharjoittajan mahdolliset aiemmat kuluttajansuojasäännöksiin liittyvät rikkomukset;

5) muussa jäsenvaltiossa samasta rajat ylittävästä rikkomuksesta elinkeinonharjoittajalle määrätty seuraamus, jos tieto tällaisesta seuraamuksesta on saatavilla yhteistyöasetuksella perustetun mekanismin kautta;

6) mahdolliset muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitettujen tapauksen olosuhteisiin vaikuttaneet tekijät.

Elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrittäessä vielä valmistunut tai jos liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella. Jos kyseessä on rikkomus, johon on kohdistettava yhteistyöasetuksen 21 artiklan mukaisesti koordinoituja täytäntöönpanotoimia eivätkä tiedot elinkeinonharjoittajan vuotuisesta liikevaihdosta ole saatavilla, elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään kaksi miljoonaa euroa.

Tämä laki tulee voimaan **1 päivänä tammikuuta 2023**. ~~Sen 13 §:n 1 momentin 3 kohta tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä joulukuuta 2022.~~

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Valiokunta ehdottaa, että 4. laki hylätään.

5.

Laki

sähkömarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sähkömarkkinalain (588/2013) 87 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 108/2019, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi sekä 88 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1212/2013, uusi 5 momentti seuraavasti:

87 §

Sopimuksen tekeminen

Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa kuluttajalle puhelimessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua sopimusta ja kuluttaja tällöin ilmoittaa halustaan tehdä sopimus elinkeinonharjoittajan kanssa, sopimuksen tekemisessä on noudatettava kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:ssä säädettyjä vaatimuksia, jollei mainitun pykälän 3 momentista muuta johdu.

88 §

Vahvistusilmoitus

Mitä 3 ja 4 momentissa säädetään, ei sovelleta sopimukseen, jos sitä tehtäessä on noudatettava kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:ssä säädettyjä vaatimuksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä **1 päivänä tammikuuta 2023**.

6.

Laki

maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maakaasumarkkinalain (587/2017) 71 §:n 1 momentti ja 72 §:n 1 momentti seuraavasti:

71 §

Maakaasuverkkosopimuksen tekeminen

Maakaasuverkkosopimus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Maakaasuverkkosopimus on tehtävä kirjallisesti, jos sopijapuoli sitä vaatii. Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa maakaasuverkkosopimusta kuluttajalle puhelimesta ja kuluttaja tällöin ilmoittaa halustaan tehdä sopimus elinkeinonharjoittajan kanssa, sopimuksen tekemisessä on noudatettava kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:ssä säädettyjä vaatimuksia, jollei mainitun pykälän 3 momentista muuta johdu.

72 §

Maakaasun myyntisopimuksen tekeminen

Maakaasun myyntisopimus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Maakaasun myyntisopimus on tehtävä kirjallisesti, jos sopijapuoli sitä vaatii. Jos elinkeinonharjoittaja tarjoaa maakaasun myyntisopimusta kuluttajalle puhelimesta ja kuluttaja tällöin ilmoittaa halustaan tehdä sopimus elinkeinonharjoittajan kanssa, sopimuksen tekemisessä on noudatettava kuluttajansuojalain 6 luvun 12 a §:ssä säädettyjä vaatimuksia, jollei mainitun pykälän 3 momentista muuta johdu.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

7.

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain (1242/2021) voimaantulosäännökseen uusi 3 momentti seuraavasti:

Lain 5 a luvun säännöksiä sovelletaan kuitenkin 27 §:ää lukuun ottamatta myös ennen 1 päivää tammikuuta 2022 tehtyyn sopimukseen, kun digitaalista sisältöä tai palvelua toimitetaan kuluttajalle **kuluttajansuojalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (/) voimaantulosta** lukien.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee toimia, joilla varmistetaan riippumattoman, moniarvoisen mediakentän toimintaedellytykset ja kilpailukyky Suomessa sekä kansalaisten tasavertaiset mahdollisuudet saada luotettavaa tietoa ja sivistää itseään.

Valiokunnan mietintö TaVM 16/2022 vp

Helsingissä 17.6.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kesk

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Tuula Väätäinen sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Hilikka Kemppi kesk

varajäsen Juha Mäenpää ps

varajäsen Riitta Mäkinen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen